

соціальну безпеку, суспільну солідарність.

Функціонування держави повинна відбуватися відповідно до засадничих принципів, які виражають її сутність, призначення, пріоритети розвитку та характер діяльності. Заходи уряду повинні бути збалансованими та пропорційними, переслідувати легітимну мету і бути такими, що спираються на засадниче положення Конституції про те, що людина є найвищою соціальною цінністю. Зміст цілей, ефективність їх досягнення за допомогою збалансованого законодавства та належної правозастосовної практики є критеріями на підставі яких визначається ступінь відповідності між нормативним ідеалом соціальної держави та фактичним станом втілення в життя.

Список використаних джерел:

1. Сидорчук О. Г. Соціальна безпека: державне регулювання та організаційно-економічне забезпечення [Текст] : монографія / О. Г. Сидорчук. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. С.65.
2. Коленда Н.В. Соціальна безпека населення та її основні складові // *Modern directions of theoretical and applied researches*. 2013. March. URL: <http://www.sworld.com.ua>
3. Пирожков С.І. Концептуальні підходи до формування системи національної безпеки України. Проблеми національної безпеки // *Стратегічна панорама*. 2003. № 1. С. 25-32.
4. Іншин М.І., Севрюков Д.Г. Соціальне громадянство: історія та сучасність. Київ: Видавництво Людмила, 2020. С. 173-174.

Француз-Яковець Тетяна

*Університет економіки та права “КРОК”,
професорка секції конституційного,
адміністративного та міжнародного права
кафедри державно-правових дисциплін,
докторка юридичних наук, професорка*

Гуменюк Віталій

*Університет економіки та права “КРОК”,
докторант, доцент кафедри теорії та історії держави і права,
кандидат юридичних наук, доцент*

Роль української національної та громадянської ідентичності в забезпеченні ефективності стратегій державотворення та політики пам'яті в Україні

Національна та громадянська ідентичність в Україні відіграє вагоме значення в умовах сьогодення, що зумовлено низкою факторів, серед яких особливе місце займає триваюча російська агресія. За таких умов консолідація українського суспільства навколо спільних цінностей та розуміння національної самобутності набуває критичного значення для забезпечення суверенітету, територіальної цілісності та демократичного розвитку держави.

Мету, завдання, принципи, напрями, особливості формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України, гарантії участі громадян України, закордонних українців, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства у її реалізації, визначає повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у цій сфері визначає Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» [1].

На підставі цього Закону України розроблена Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року, схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 року №1322, метою якого є формування та утвердження української національної та громадянської ідентичності у громадян та

закордонних українців шляхом національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання, громадянської освіти на основі суспільно-державних (національних) цінностей України. Пунктами 16, 17 частини першої вказаного Закону визначено, що українська громадянська ідентичність – стійке усвідомлення громадянином України, закордонним українцем свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством; українська національна ідентичність – стійке усвідомлення особою належності до української нації як самобутньої спільноти, об'єднаної назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних цінностей, зокрема українською мовою і народними традиціями [2].

З огляду на такі визначення, варто акцентувати увагу, що громадянська ідентичність ґрунтується на політико-правовому зв'язку людини з державою Україна, її народом як політичною спільнотою та громадянським суспільством (тобто усвідомлення себе як громадянина з відповідними правами та обов'язками, лояльність до держави). Своєю чергою, національна ідентичність базується на усвідомленні належності до Української нації як самобутньої спільноти (відчуття єдності, що ґрунтується на спільних культурних, історичних, етносоціальних та духовних елементах, зокрема: мова, традиції, історія, походження, символи).

Крім того, необхідно зауважити, що вплив російського військового вторгнення на українську ідентичність є подвійним. З одного боку, воно значно посилило громадянську солідарність між різними етнічними, мовними та регіональними групами, а з іншого – радикалізувало етнокультурну складову української ідентичності. Як наслідок російська агресія сприяла значному зростанню національної свідомості та громадянської активності серед українців, що створює сприятливі умови для зміцнення національної та громадянської ідентичності. При цьому прагнення України до європейської інтеграції може стати потужним фактором консолідації громадянської ідентичності на основі спільних європейських цінностей, таких як демократія, права людини та верховенство права. Важливою передумовою для формування спільного бачення майбутнього України є спільна громадянська ідентичність, що базується на демократичних цінностях та прагненні до європейської інтеграції, а усвідомлення спільної громадянської приналежності та орієнтація на політичні ідеали сприяють формуванню єдиного стратегічного курсу розвитку країни. Відтак необхідно зазначити, що національна ідентичність є ключовим фактором у формуванні колективної пам'яті та визначенні того, які історичні події вважаються важливими для Української нації та як вони інтерпретуються. Прийняття Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» та розробка Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року створюють правову основу для цілеспрямованої державної політики у цій сфері [3-5].

Разом з тим формування національної свідомості в сучасній Україні значною мірою залежить від осмислення ключових історичних маркерів. Повномасштабне російське військово вторгнення актуалізувало потребу в українських історичних символах і наративах, які зміцнюють національну ідентичність через канали суспільної комунікації. Водночас перетворення історичних питань на предмет політичних спекуляцій та брак єдиного загальнонаціонального бачення історії України створюють виклики для консолідаційного потенціалу історичної пам'яті. Отже, робота з історичною пам'яттю є ключовою для боротьби, у тому числі й з пропагандою, яка відкрито просуває міфи про відродження російської імперії або радянського союзу. Так, у процесі національного будівництва відбувається відбір та інтерпретація історичних подій, які сприяють формуванню бажаного образу нації, її героїчного минулого та національних цінностей [6].

При цьому, важливим механізмом символічного відтворення та зміцнення національної ідентичності є відзначення національних свят, оскільки вони нагадують про ключові події та

II Міжнародна науково-практична конференція

цінності, що об'єднують націю. Державне вшанування пам'ятних дат, пов'язаних з боротьбою за незалежність, національними героями та важливими історичними подіями, сприяє формуванню спільної історичної пам'яті та національної гордості. Меморіалізація історичних подій та постатей через встановлення пам'ятників, створення музеїв та перейменування вулиць є важливим засобом формування та збереження національної пам'яті. Ці практики допомагають суспільству пам'ятати про своє минуле, вшановувати героїв та жертв історії, а також передавати історичну пам'ять наступним поколінням [7-9].

Насамкінець варто зазначити, що ефективна політика пам'яті, що базується на принципах об'єктивності та поваги до різних історичних досвідів, також може сприяти вихованню патріотизму та громадянської відповідальності серед молодого покоління. Вивчення історії своєї країни, вшанування героїв та пам'ятних дат, а також усвідомлення трагічних сторінок минулого сприяють формуванню почуття національної гордості та відповідальності за майбутнє держави. Формування спільного громадянського простору, заснованого на демократичних цінностях та повазі до прав усіх громадян, незалежно від їхнього місця проживання, є ключовим для відновлення територіальної цілісності України [2, 5].

Висновки. Національна та громадянська ідентичності відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективності стратегій державотворення та політики пам'яті в Україні. Зміцнення обох типів ідентичності є важливим для консолідації суспільства, підвищення рівня громадянської участі, утвердження демократичних цінностей та формування спільного майбутнього. Триваюча російська агресія стала серйозним викликом для національної та громадянської ідентичності України, проте водночас сприяла зростанню національної свідомості та громадянської активності. Для подальшого зміцнення національної та громадянської ідентичності та підвищення ефективності державотворення та політики пам'яті рекомендується: удосконалити державну політику у сфері національно-патріотичного та громадянського виховання, приділяючи особливу увагу формуванню національної ідентичності, що базується на повазі до культурного та мовного різноманіття; розробити політику пам'яті, яка б сприяла діалогу та примиренню щодо складних питань історії, враховуючи різні історичні досвіди та перспективи; продовжити підтримку розвитку української мови та культури як важливих атрибутів національної ідентичності; активізувати міжнародну співпрацю у сфері формування національної та громадянської ідентичності, вивчаючи та адаптуючи успішний досвід інших країн.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2023. № 46, С. 116.
2. Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 року №1322.
3. Ukrainian Identity in Time of War: More Salient and Radical. *Institut für die Wissenschaften vom Menschen*. Vienna, Austria URL: <https://www.iwm.at/publication/iwmpost-article/ukrainian-identity-in-time-of-war-more-salient-and-radical>
4. Ukrainian National Identity, Explained. *UkraineWorld*, URL: <https://ukraineworld.org/en/articles/ukraine-explained/ukraine-explained>
5. Affirmation of Ukrainian national and civil identity. *European Business Association*, URL: <https://eba.com.ua/en/utverdzhennya-ukrayinskoyi-natsionalnoyi-ta-gromadyanskoyi-identychnosti/>
6. Liubov Halukha, Pavlo Lysiatskiy, Olha Harmatiy, Svitlana Verezhomska, Oksana Voznyuk (Author). The role of historical memory in the formation of national identity: a study of the Ukrainian case. *Salud, Ciencia y Tecnología, Serie de Conferencias*. URL: <https://conferencias.ageditor.ar/index.php/sctconf/article/view/682>

7. Identity shifts in wartime Ukraine. *Australian Academy of the Humanities*, URL: <https://humanities.org.au/power-of-the-humanities/identity-shifts-wartime-ukraine/>
8. Politicizing Memory: Evidence from Ukraine. *Taylor & Francis Online*, URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10758216.2024.2316037>
9. Episode 33: Memory Politics in Ukraine. *Realms of memory*. URL: <https://realmsofmemory.com/podcast/episode-32-memory-politics-in-ukraine/>

Богдан Ольга

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,*

*доцентка кафедри теорії та історії права та держави
Навчально-наукового інституту права,
кандидатка юридичних наук, доцентка*

Принцип ефективності у функціонуванні публічної влади України: теоретичні засади та глобальні виклики

Сучасна публічна влада в Україні стикається з безпрецедентними викликами, що вимагають не лише адаптації, а й концептуального переосмислення принципів її функціонування. Одним із ключових орієнтирів є принцип ефективності. Саме він забезпечує досягнення цілей існування та функціонування держави, високий рівень довіри громадян до влади, раціональне використання ресурсів.

Ефективність публічної влади набуває особливого значення в умовах глобальних викликів. Економічні кризи, збройні конфлікти та війни, геополітична нестабільність, цифровізація процесів у різних сферах світової економіки, екологічні загрози — усе це вимагає швидких, зважених і результативних рішень публічної влади. Україна, яка сьогодні проходить складний шлях реформування державного апарату та зміцнення демократичних інституцій, повинна не лише імплементувати найкращі світові практики, а й виробляти власні підходи до підвищення ефективності публічного управління.

Тому є необхідність у аналізі принципу ефективності як основи діяльності публічної влади України та дослідити, як його реалізація може сприяти зміцненню державних інституцій в умовах глобальних змін.

Ефективність публічної влади визначає здатність публічних інституцій досягати суспільно значущих результатів із мінімальними витратами ресурсів. Принцип ефективності є наріжним каменем демократичного врядування, адже від нього залежить якість реалізації державної політики, рівень довіри громадян до влади та конкурентоспроможність країни на міжнародній арені.

Поняття ефективності в контексті діяльності публічної влади має багатовимірний характер. У класичному розумінні ефективність означає позитивне співвідношення між досягнутими результатами та використаними ресурсами. Проте якщо говорити про публічну владу - ефективність виходить за рамки суто економічних показників і включає правові, політичні, соціальні й адміністративні аспекти.

Розглядаючи ефективність публічної влади, можна виділити різні підходи: функціональний, ресурсний, соціальний, динамічний. Функціональний підхід передбачає оцінку ефективності публічної влади через її здатність виконувати свої основні функції — забезпечення належного рівні економічного розвитку та соціального захисту, безпеки, правопорядку. Ресурсний підхід акцентує увагу на раціональному використанні бюджетних, кадрових та організаційних ресурсів. Це означає, що навіть досягнення позитивних результатів не можна вважати ефективним, якщо вони досягнуті за рахунок надмірних витрат або нераціонального використання можливостей. Соціальний підхід зосереджений на